

Triumful postum

Mi s-a întâmplat, în acești puțini ani care s-au scurs de la moartea sa, să îmi amintesc de multe ori de Octavian Cotescu. Nu de actorul Octavian Cotescu, ci de o sumă întrupată, care, din actor, din intelectual și din om, dădea o personalitate ce se încheaga firesc și misterios în felul în care se încheagă oasele fătului în pîntec sau în felul în care dospește un sentiment: procesul de formare îți este necunoscut, dariei act de el ca de un fapt împlinit.

Așa era Octavian Cotescu. O personalitate, însă nu în sensul stereotip, banalizat și previzibil al cuvîntului. Totul este să fii nu „scriitorul Cutare” sau „pictorul Cutare” — totul este să fii Cutare. Din momentul în care îți stăpînești identitatea, devii și scriitor și pictor și actor și orice îți este *propriu*. Importantă e însă identitatea. Oamenii însă inversează cel mai adesea raportul: ei cred că o profesie poate să confere și o identitate. De aici și acel aer „grav” care îi pune și pe pictor și pe muzician în înduioșătoarea ipostază a mahalagiului sufocat de strînsarea gulerului și a hainelor de duminică. Este iarăși adevărat că publicul, colegii mai moderați sau mai tineri nu vor să cunoască anume pe un Cutare, ci pe scriitorul sau pe actorul X sau Y. Dacă protagoniștii acceptă regula, pot dobîndi ușor popularitate: în felul în care o dobîndesc ultimii mohicani sau aborigeni de la tîrștii care îi găsesc că arată întocmai cum și-i închipuiau și, fericiți, se fotografiază cu ei.

Situația actorului este încă și mai îngrată deoarece el e strîns legat de legile biologice. Și am înțeles cu amărăciune spectacolul actorului care „joacă” la masă, în tren sau pe stradă, smulgînd admirație într-un cerc de intîmi — admirație sinceră dar neomologabilă ca o poezie netîpărită. Cred însă că actorul ar trebui să strîngă din dinți, să scrișnească și să aștepte în loc să își irosească puterile în cotidian. Alianța disperată cu

iubește teatrul

timpul ne dă măsura încrederii în propriul destin. Omul cu adevărat „chemat” nu descurajează: strînge pumnii și așteaptă, încordat, pregătit, momentul său. Îl așteaptă pînă la ultima clipă. Cu această categorie de oameni ține și Norocul — după cum spune înlăunțitor de frumos Baltasar Gracian.

Admiri pe scriitorul X sau pe actorul Y și, stînd de vorbă cu ei, îți dai seama că stai de vorbă cu actorul sau cu scriitorul respectiv. Mare e numai acela care atunci cînd stai de vorbă cu el te face să uiți că e actor sau că e scriitor. De aici și falsitatea jignitoare a celui „noi, scriitorii”: simți cum îți cresc urzici în urechi cînd îl auzi.

Dintre scriitorii cu care am stat de vorbă pînă acum, nici unul nu m-a făcut să uit de profesia sa; dintre actori — numai Octavian Cotescu a reușit, în ambele rînduri în care am avut prilejul să-l întîlnesc. Probabil știa că succesul obrăznicăste omul, îl deformează interior sau își dădea seama că succesul nu este o soluție tot așa cum nu este nici frumusețea fizică. Tatona o soluție *spirituală* și am azi sentimentul că sub aspect lăuntric era împlinit. Aici cred că se află explicația marilor sale realizări actoricești; ale acestui autentic „pascalian”.

O noapte întreagă am obosit pîndindu-l, la o petrecere dată de el clasei sale, să văd cum iese, *pînă la urmă*, actorul din el, însă vreme de vreo zece ore vrăjmașul n-a izbutit să-l îspitească nici măcar o secundă: nici la polul „prestigiului”, nici la acela, opus, al modestiei prefăcute și unsuroase, mai detestabilă decît vanitatea frustă.

Numai un asemenea om poate juca, în felul în care a făcut-o el, roluri de cea mai dureroasă speță caracterologică: trebuie să fii extrem de curat pentru a-i înțelege pe cei alunecați sau căzuți. Experiență cu adevărat dostoevskiană care îmi amintește de Sonia: sinceritatea cu noi înșine ne apără chiar de cele mai adînci straturi ale răului; ca pe Daniel în cușca leilor.

Mulți mari actori rămîn în conștiința publicului *en tant que* mari actori, prin rolurile care i-au consacrat. Dar puțini rămîn în felul în care a rămas, cel puțin pentru mine, Octavian Cotescu: *prin* rolurile jucate și în același timp *deasupra* lor. Numai asemenea oameni rămîn de zînterestat în noi și triumfă în posteritate.

toată lumea

iubește teatrul